

Leidyklos „Briedis“ istorijos vadovėlio Laikas 11 (I ir II dalys) recenzija

XI–XII klasės istorijos kursas yra ypač aktualus, nes tai paskutinis etapas ruošiantis egzaminams. Tad nuolatos ieškoma aukso vidurio, kaip jį dėstyti, kokias priemones naudoti kaip jas tobulinti ir atnaujinti. Vienas iš pasirinkimo variantų galėtų būti gausaus partyrusių autorių kolektyvo – Ignas Kapleris, Rimvydas Laužikas, Antanas Meištas, Karolis Mickevičius, Mindaugas Žolynas – parengtas dviejų dalių ir 44 temų vadovėlis LAIKAS 11. Jame chronologine tvarka nagrinėjami svarbiausi pasaulio ir Lietuvos istorijos įvykiai nuo priešistorės iki Didžiosios Prancūzijos revoliucijos bei Abiejų Tautų Respublikos padalijimų. Pats vadovėlis yra leidyklos istorijos vadovėlių 5–12 klasėms projekto sudėtinė dalis.

Susipažinęs su vadovėlio rankraščiu galiu patvirtinti išvadą, kad vadovėlio struktūra, pateikta tekstinė ir vaizdinė medžiaga, formuluojamos užduotys atitinka pa grindinius vadovėliui keliamus reikalavimus. Laikas 11 yra skirtas konkrečiai klasei bei ugdymo sričiai bei turi mokyti skirtą metodinę sandarą. Jis atitinka pagrindines demokratinės visuomenės ir Lietuvos valstybės vertybes, yra nešališkas lyties, amžiaus grupių, neįgalumo, gebėjimų, socialinės padėties, rasės, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų atžvilgiu.

Manau, kad vadovėlis bus įdomus ir suprantamas tiek mokiniams tiek mokytojams. Faktinė medžiaga daugiau ar mažiau atspindi naujus istorijos mokslo tyrinėjimų rezultatus. Temos sudėtinėje dalyje – šaltiniai – gausu naujos dokumentinės ir statistinės medžiagos. Ją papildo kiekvienoje temoje randami sąvokų paaiškinimai. Čia mokiniai ras svarbiausių istorijos sąvokų, terminų apibrėžimus. Vadovėlį labai pagyvina tikslingai ir profesionaliai atrinktos iliustracijos ir žemėlapiai kiekvienai temai.

Istorijos mokymas XI–XII klasės koncentru labiau orientuotas į medžiagos, susijusios su įvairiomis žmogaus veiklos sritimis, svarbiomis tiek praeityje, tiek šiandienos pasaulyje, sisteminiumą. Novatoriška, tai, kad sprendami šią problemą kiekvienam iš išskirtų laikotarpių – priešistorė, senovės, viduramžių, Lietuvos nuo valstybės susidarymo iki Ljublino unijos, naujųjų amžių, LDK Abiejų Tautų Respublikoje istoriją autoriai pateikia tarsi savotiška politinės, ekonominės ar kultūrinės ir net šeimos, kasdienybės istorijos

pjūvį. Todėl vadovėlis neatrodo „primityvus“, tarsi pretenduoja į aukštesnį nei minėtos leidyklos vadovėliai 7–10 klasėms ugdymo lygį. Kita vertus dalis medžiagos pateikiama „paprastai“, įtvirtinamos ankstesnėse klasėse išmoktos žinios bei gebėjimai. Tad vadovėlis suteikia galimybę mokytojams ir mokiniams dirbti pasirinktu bendruoju ar išplėstiniu istorijos kursu.

Džiugu, jog autoriai vertindami tam tikrą istorijos įvykį pateikia kelis vertinimus, ar tai būtų autorinis tekstas ar alternatyvus istorijos šaltinis. Tai sudaro galimybes gabesniems mokiniams plačiau interpretuoti istoriją. Šiuo požiūriu ypač vertingos vadovėlio pradžioje esančios istorijos mokslui ir istorijos šaltiniams skirtos temos leidžiančios mokiniams iš arčiau susipažinti su istoriko dirbtuve.

Stiprus ir gerai apgalvotas vadovėlio metodinis aparatas. Klausimynas leidžia mokytojui formuluoti tiek į faktų atgaminimą tiek į gebėjimų ugdymą orientuotus klausimus, o mokiniams pagal atsakymų rezultatus įsivertinti save. Istorijos pamokose mokiniai tikrai turės galimybes dirbti su įvairių rūšių istoriniais šaltiniais, juos analizuoti bei interpretuoti. Taip pat nagrinėti praeities problemas šiandienos kontekste, atsižvelgiant į lokalinius, globalinius ir geopolitinius aspektus.

Teko konstruktyviai dirbti su vadovėlio autorių kolektyvu. Į mano pastabas dėl pasitaikiusių faktinių klaidų, neatitikimų, prieštaravimų buvo tinkamai ir geranoriškai sureaguota ir netikslumai ištaisyti.

Naujas istorijos vadovėlis LAIKAS 11 klasei turėtų papildyti dabar siūlomų istorijos vadovėlių eilę. Manychiau, kad vadovėlį Laikas 11, kurio tekstas ištaisytas pagal mano autoriams duotas pastabas atitinka pagrindinius vadovėliui keliamus reikalavimus. Rekomenduočiau jį įtraukti į galiojančių vadovėlių sąrašą bei naudoti Lietuvos Respublikos mokyklose.

Lietuvos istorijos instituto
Archeologijos skyriaus vedėjas
doc.dr. Valdemaras Šimėnas

KOPIJA TIKRA

